

Q. B. V.
REX AVIUM
A Q V I L A ,

DISSERTATIONE PHYSICA
REPRÆSENTATUS,

Quam
DEO BENEDICENTE
SUB PRÆSIDIO

*Viri Summè Reverendi, Amplissimi atq;
Excellentissimi*

DN. DN.

CONSTANTINI Giegra/

S.S. Theol. Doct. longè dignissimi, Physices
Prof. Publ. summè meriti,

DN. Patroni, Præceptoris ac Promotoris submissi-
simâ animi reverentiâ devenerandi, suspiciendi

ventilandam exhibet

JOACHIMUS ERNESTUS HELVIGIUS,
COLONIENSIS MARCHICUS

AUTOR.

*Ad diem 6. Februarii Horis Matutinis.
In Auditorio Majori.*

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS BORCKARDI, Anno 1667.

Zool.
9,62

V I R I S

*Nobilibus Amplissimis, Consultissimis atq;
Prudentissimis*

Dn. MICHAELI ZARLANGIO,

JCto, Provincialis Fisci ordinis Civici intra Marchiam Directori & Reipubl. Berlinensis Consuli gravissimo,

Dn. JOHANNI TIEFFENBA-

CHIO, JCto, Cameræ Electoralis Brandenburgicæ
Advocato & Reipubl. Berlinensis Consuli meritissimo,

Dn. CHRISTIANO HERTZBER-

GEN, Reipubl. Mittenvvaldensis Consuli multis
retro annis fidelissimo,

Dn. ANDREÆ IDLERO,

Reipubl. Svevo-Coloniensis Senatori Spectatissimo,
Hereditario in Gräfendorff / Gussow / Buckow / Neue
Mühle / &c. &c.

Dn. RUDOLPHO NAFTZERO,

Reipubl. Coloniensis Senatori prudentissimo,

Dn. EOWALDO RUPPEN,

Reipubl. Berlinensis Senatori integerrimo,

DNN. Patrueli, Avunculo, Adfinibus Patronis
ac Promotoribus suis colendissimis,

*Primitias basce Academicas Sacras
esse atq; dicatas vult*

AUTOR & RESPONDENS

জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ জীৰ্ণ

I. N. J.

De

A Q V I L A,

I.



Riginern suam Aqvilæ vox juxta nonnullos arcessit ab acuto, ut sit, quasi Acula, qvod Avis nomine hoc insignita triplici acuminne, visus, iræ & venandi prædita sit; Sed rectius derivatur juxta Beccmannum in Orig. p. 193. à colore Aqviло seu aqvulo id est fusco & subnigro, cuius Origo ab aqva est, qvæ licet nec alba sit, nec atra, ex utroqve tamen participare videtur. Qvod autem Latinis est Aqviла, Græcis dicitur Ἀετὸς Ἀετόσεων qvod est, aut cum impetu ruere, cum impetu feri ob summam volandi perniciatem qva præ aliis gaudet Aqviла, aut Imperium facere, qvod Imperium habeat Aqviла in aves ceteras, vel Ἀετὸς Ἀετού εἶναι qvod semper augurium ejus soleat esse veridicum. Ζβραι רַשׁ vocant ejusqve vocis variam comminiscuntur Originem teste Försteri Diction. Ebr. p. 529. 833. Alii à רַשׁ deducunt, qvod nonnunquam significat intueri, contemplari, aciem oculorum intendere, eò, qvod Aqviла recto intuitu Solem adspiciat: Alii à רַשׁ rectum fuit, qvod in Piel idem significat ac dirigere, recta deducere, recta ire vel contendere, eò qvod Aqviла volatum recta ad prædam dirigat. Buxtorfius Lex. p. 489. ex Bechai refere illum vocem hanc deducere à Chald. רַשׁ cadere, decidere, idq; ex commento Rabbinico & Talmudico, qvo Aqvilam singulo quoqve decennio ad ignem Elementarem usq; evolare, ibi incalescere, pennas suas exurere, & posteà in mare procidere, & novis pennis receptis rejuvenescere, donec centesimo tandem anno decidens moriatur, ἀπίνως statuunt. Unde & Cabali-

A 2

ftæ

et vox per נֶשֶׁר תְּבֹרַת רָאשִׁי integras has voces רָוֵן
שְׁנִילָה אֲשֶׁר Casus, ignis, aer notare afferunt. Nos missis his nu-
garum lenociniis, quibus illi rudem plebeculam lactare, & sagi-
nare solent, primam derivationem commodissimam statuimus.
Germanis dicitur Adler quasi Adel arn. id est Aquila Nobilis. Enco-
mia item apud probatos Autores varia gerit, utpote quod dici-
tur: Rex Avium, Regia, & Regalis ales, Jovis Armigera, avis
flammigera, gestatrixque fulminis.

§. 2. Ceterum ambiguitate Aquilæ nomen non caret. Com-
petit enim rebus tūm Naturalibus, tūm Artificialibus. Ex Natu-
ralibus tribuitur, 1. Celesti Sideri, quod inter Asterismos Septen-
trionales XIX. sortitur locum dictum alias vultus volans, & qua-
tuor constans stellis. 2. Corporibus Subcelestibus tam simplicibus,
quam mixtis. Ex illorum ordine notat (a) Fluvios sic Aldrov. Or-
nithol. l. 1. p. 13. non tantum Nilo, sed & alteri cuiusdam Ægypti flu-
vio nomen hoc impositum adserit ob rapidissimam cursus ve-
locitatem; Et rursus alii Scythiae, propter impetuosam ejus Re-
gionis à fluvio isto factam devestationem: Sic & teste Abraha-
me Ortelio Istro fluvio Istriæ tributum est. (5) Insulas tres in
 mari mediterraneo paulò supra littus Bethicæ. Ex horum nu-
mero notat 1. Principia Chymica Sulphur, Salem ammoniacum,
& Mercurium præcipitatum. 2. Minerale quoddam, quomodo la-
pidi nomen hoc tribuunt Chymici cum Aquam Aquilæ dicunt
 Aquam lapidis. 3. Animata eaq; 1. Vegetabilia lignum & her-
 bam, sic Aldrov. c. l. p. 12. ex Historiis Indicis recenset corticem
 ligni Aloës, & ex Hesychio herbam aliquam in Libya proveni-
 entem hoc venire nomine. Ubi & herbæ Promethei meminit,
 quæ ex sangvine ejus, è jecinore, quo Aquila pascebatur proflu-
 ente fingatur nata, cuius radix sit sangvinolenta, flos croceus cu-
 bito à terra distans, caulis geminus. 2. Sensitiva & quidem ex ge-
 nere Natatilium piscem planum, cartilagineum, pastinacæ simi-
 lem, quem & Græci Aetov appellant: Ex Volatilium verò classe
 Avem illam primariam, quæ præsentis considerationis est. 3. Ra-
 tionalia sic est nomen Proptium nonnullorum hominum, utpo-
 te Pontici illius Religione Judæi cuius fit mentio Act. XIIIX. 2.
 Et alterius ejusdem Nationis, qui circa Annum Christi CXXIX.

sub

sub Imperatore Ælio Adriano primum ex gentili Christianus,
deinde ex Christiano Judæus factus Ebræam lingvam addidicit,
& Vetus Testamentum in lingvam Græcam translatis resse Bu-
xtorffio Præf. Lex. Ebr.): (4. Et hunc Aqvilam Ponticum non
nulli Autorem faciunt Versionis illius Chaldaicæ seu Targum
primi in Pentatevchum, qvi alias vocatur Onkelos. Cognomen
etiam præbuit Aqvilæ vox Julio Eqviti Romano apud Corn. Ta-
cit. Annal. l. 12. c. 15. v. i. p. 229. ut & Pontio illi Tribuno Plebis
apud Romanos, de quo refert Svetonius in C. Cæs. i. c. 78. quod
triumphantι Cæsari, & subsellia tribunitia prætervehenti non
ad surrexerit, quodq; facti indignitate commotus Cæsar *repete*
ergò proclamaverit à me Aqvila Rempubl. Tribunus, & nec destite-
rit per continuos dies quicquam cuiquam nisi sub exceptione
polliceri; Si tamen per Pontium Aqvilam licuerit. Ex *Artifi-
cialibus* significat 1. Machinam bellicam s. tormentum missile an-
tiqvis usitatum 2. Monetæ genus Ferrariensibus adhibitum indeq;
nuncupatum, quod in ea Aqvilæ alias expandentis effigies inscul-
pta sit. 3. Oppidum Regni Neapolitani in agro Aprutio notan-
te Cluverio introd. in Geogr. l. 3. c. 39. Nonnulli & celebrem
illam Tusciæ urbem, qvæ Aqvapendens communiter dicitur, ut
& Abrutiorum urbem nec non plures alias urbes Aqvilæ nomi-
ne insigniunt: Sicut & hinc potens illa atque ingens inter pri-
mas Italiæ urbes Aqvileja nomen suum accepit. 4. *Autoual*
ferreum Aqvilina Specie efformatum. Sic refert Joh. Gerh. Vos-
sius c. 46. §. 7. de Scient. Mathem. *ad quintum à Noriberga lapi-
dem CAROLO V. IMPERATORI obviam factam esse pendulam*
*in aere Aqvilam ferream, atq; eum comitatam usq; ad portas civi-
tatis.*

§. 3. Nobis non alterius generis Aqvila præposita est, quam
qvæ in Ordine avium reperitur & describitur ab Excell. Dn. Sper-
lingio B.M. in Zool. l. 1. c. 2. p. 311. quod sit *Avis Clangens*, generofissi-
ma, bellicosissima, visum habens acerrimum, volatumq; altissimum
& velocissimum. Cum autem varias Aqvilarum species recense-
ant Naturæ Consulti, ita ut alia sit *Chrysaëtus*, alia *Haliætus*, alia
Melanætus, alia *Pygargus*, alia *Morphnus*, alia *Percnopterus*,
nos potissimum in explicandâ *Chrysaëti* naturâ occupabimur,

A 3

qvippe

quippe cui soli Aqvilæ nomen καὶ ἔχον & sine adjuncto com-
petere non immeritò Aldrovandus judicat. Deberi autem Aqvilæ Chrysaëto in Avium classe locum aliquem non inficiabitur,
qvisqvis Avis definitionem ei apptimè convenire perpenderit.
Ut enim quatuor conjuncta avem arguunt, qvæ disjuncta fallunt
sæpenumero, nimirum Volatus, Sangvis, rostrum & pennæ; Ita
quatuor illa Aqvilæ convenire evidentius est, qvam ut in eo pro-
bando multum operæ sit collocandum. Atq; sic dubium non est,
qvin in definitione Aqvilæ rectè loco Generis ponatur Avis. *Dif-
ferentia* cum à Formâ nobis non plenè planeq; cognitâ peti non
possit, ex proprietatibus innotescere poterit, qvas exprimemus
clariùs, si Causas priùs Aqvilæ cùm internas Materiam & For-
mam; tûm externas, Efficientem & Finem, viderimus.

§. 4. Materia alia est Aqvilæ in primæva Creatione *con-
ditæ*, alia post creationem *generandæ*, alia jam *genitæ*. Materia *con-
ditæ* primùm Aqvilæ ab aliis Aqva, ab aliis terra, ab aliis utraq;
statuitur. uti enim ex solo aère, ita qvoq; ex igne ortum suum
non habere Aqvilam, neqve cum Pyrausta & Salamandro in eo
vivere posse extra controversiam est, & assentitur Aristoteles l. 4.
Meteorol. c. 4 ḡν γῆ καὶ ḡν ὕδατις ἥπα μόνον ḡν ἀέρι δὲ καὶ
πυρὶ γε ἐστιν. Qvanquam Plinius l. ii. c. 36. in Cypri ærariis for-
nacibus qvoddam pennatum quadrupes nasci, vivere, & indè
evolare asseveret. Qui ex Aqva productam cum reliquo volu-
crum genere Aqvilam volunt adducunt locum ex Historia Crea-
tionis c. i. 20. & qvidem ex vulgata versione, qvæ ita habet: *Pro-
ducant Aquæ reptile animæ viventis & volatile super terram sub fir-
mamento Celi. Ex Terra originem qvod sumserint probaturi origi-
nali fulciuntur Textu, qvem ita reddunt:* Producant Aqvæ re-
ptile animæ viventis & volatile volet super terram super faciem
expansi Celorum. Atqve in hujus sententiæ præsidium confe-
runt hocce dictum cum isto Gen. 2. 19. Ubi expressè Dominus
DEUS formasse dicitur è terra omnem bestiam agri & omne vo-
latile Celi. *Alsi distinctione rem expediunt inter Aves Aquaticas,*
qvales sunt cygni, anates, anseres, fulicæ &c. & non Aquaticas, ut
Pavones, Aqvilæ, Corvi omnesq; ceteræ in terris viventes, illasq;
ex Aqva, has ex terra conditas afferunt; At nos non has tantum
scd

sed illas qvoq; ex terra conditas esse afferimus, atq; ita hanc Aqvilæ etiam creandæ Materiam arbitramur, moti comprimis loco illustri Gen. II. 19. Formatis igitur Dominus Deus **הַצְדָּמָה** [מ] de humo cunctis animantibus terræ & universis volatilibus Celi adduxit ea ad Adam. vid. Voss. de Orig. & Progress. Idolol. I. III. c. 78. Friedl. Theol. Exeg. in h.l.

§. 5. Materia Aqvilæ generandæ dicta alias Materia productionis & generationis, it. transiens s. Materia in fieri est semen in ovo fœcundo non subventaneo contentum ex qvo sicut & ceteræ aves ut qvæ oviparæ sunt, excluditur. Ovum autem cum non sit ipsum Semen, sed fructus, in qvo continetur Semen, docente Excellentiss. Sperlingio Dissert. de Semine c. 2. p. 62. seq. qværi hic non immerito solet, ex qvanam ovi parte generetur pullus Aqvilinus? An ex albumine, an ex luteo? Aristoteles prius adserit I. III. de Gen. Animal c. 11. p. 1282. ὅτι τὸ τεττάρα ποντίκιον τὸ δὲ αὐγὴν τέρπη γίνεται. Καὶ τοῖς αἱ συνισταμένοις τῶν μορίων ἀπεύθεν οὐδὲν ἔχει. Unde & vitellum in ovo paulo ante p. 1281. cum lacte in animalibus confert & γάρ inquisiens τὸ λεύκον. Τοι γάλα αἷλα τὸ αὐγὴν τέτταρα γάλε τοῖν οὐδέ τέρπη τοῖς νευπόοις. Idem cum Aristotele contra Hippocratem & Cardanum sentit Scalig. Et ex albo pullum nasci, ex terrestriori vitelli parte pennas concreari, extenuiore cibum suppeditari statuit, & tām subtilissimo discursu qvām certo Naturæ Exemplo assertionem suam probat Exercit. CCLXXXIX. integra. Referri hue potest vetus & captiosa illa Qvæstio apud Plutarchum inter Qvæstiones Convivales agitata, Alesne, an Ovum prius extiterit? Qvæ uti apud Plutarchum in Qvæst. Convivalib. agitata est, sic videtur qvidem primâ fronte ridicula, & non magni æstimii; sed in recessu plurimum habet subtilitatis; deducit enim nos, nisi Scripturâ duce utamur ad æternitatem mundi, siqvidem ex Ovo semper per Naturam Aqvila, & ex Aqvila ovum sit. Verūm qvando exploratum habemus cœpisse Naturam ipsam per Creationem, facile solvetur modus, si dixerimus, Aqvilam prius extitisse qvam ovum, ex qvo genita est.

§. 6. Materia Aqvilæ genitæ, aliàs Materia Compositionis, constitutionis, Materia in facto esse, item permanens est Corpus Organum.

Organicum ultra magnitudinem anseris vel cygni nō excrescens, carne durissima, ossibus firmis ac solidis, plumis rigidis, oculis parvis, charopis, concavis, profundis, nec nimium oblongis, nec exactè rotundis, rubore vivo ut plurimum perfusis, dentibus nullis, rostro intus ferrato, collo mediocriter longo, alis rectis, nervosis eximiaeque; magnitudinis, cruribus pro corporis magnitudine haut ita longis, pedibus inaequivalibus (dexter quippe sinistro major est) coloreque; vario, caudâ brevi, robore tandem maximo eleganter constructum, per quod suas forma specifica Operationes edit. Huc haud immerito adduxisse juvabit extantiores Ornithologorum de ovorum numero opiniones, quas inter primas obtinet Plinii l.X. c.3. Aquilam tria in nido collocare ova adserentis, & Aristotelis l.6. Hist. Animal. c.6. terna parere, binos autem excludere ex hoc Musæi Versu non absque ratione concludentis:

Excludit binos, edit terna, educat unum.

+ illis quam
Experienciâ insuper edocti dicere non verentur, visos aliquando binos in nido pullos, & quandoque ternos ex uno nido exemptos esse, Avicenna testis est, nec non Albertus Magnus l.23. de Animalibus binos ternosve pullos excludere, ova tantum duo parere, ex quorum altero unicus, ex altero vero gemini foetus nascantur. O nimodam vero falsitatem adducta sapere cum videantur. Aldrovandus rem omnem exponit & dicit: Non plura uno aut duabus ova parit ad summum tria præsertim si juvenis ac vegeta est, ita ut ex singulis ovis singuli pulli gignantur, nisi forte præter Naturæ ordinem quidpiam innovari contingat. Producemus etiam oculatos testes, plus fidei auritis hoc in negotio habentes, Aucupes sc. qui Aquilæ nido per aliquot annos continuos diligentissime perlustrato, nunquam tamen plures uno pullo se reperisse ingenuè professi sunt: Atque in hanc paulò ante laudatus Albertus Sententiam inclinare ipse videtur c.l. scriptitans: Unum tantum ovum ponit, & si duo fecerit, horum alterum ut plurimum putre deprehenditur. Cum hoc Ergo (Salvis magnorum virorum Sententiis) & nos facere non dubitamus, (motu quam maximè Canone Physico Deum & Naturam nil facere frustra, faceret autem aliquid frustra ex duobus ovis pullus si non generaretur, aut si ex duobus

tres

tres excluderentur pulli) Aquilam plerumq; non nisi unum o-
vum parere, & unum saltem excludere; Plerumq; dicimus, quo-
niam rerum adsunt testimonia in medium ab Ornithologis pro-
pata, ternos excludi, ternos ali & educari, inque nidos inven-
tos esse.

§. 7. *Forma* Aquilæ omnino datur. Per illam enim Aquila
constituitur, distinguitur ab aliis & Operationes suas exercet,
non tantum informando, sed & efficiendo. Est enim proxima
Caula Efficiens corporis Aquilini, quod eleganter efformat, ne
domicilium sit tanto hospite indignum. Et munere hoc effici-
entis Forma quoq; fungitur post absolutam corporis fabricam,
ubi vel excidentes forte penna restituendæ, vel illatum Corpo-
ri damnum sarcientum est. Quo autem nomine propriè ac si-
gillatim Forma Aquilæ veniat, nostrarum virium non est expo-
nere. Nam dicente Scalig. Exercit. CCCVII. l. 22. Forma res di-
vinæ est, cuius exquisita cognitio nos latet. Quare ulterior dis-
quisitio morosè satagentis animi est.

§. 8. *Causa* Efficiens Universalis Prima est Deus Gloriosus,
qui uti dat naturas animantium, & animos bestiarum, spirituum
vires, & cogitationes hominum, differentias plantarum & radi-
cum facultates Sap. VII, 20. Ita Aquilam quoq; in primordiis
rerum omnium produxit, sed & providentissimâ manu suâ ita
conservavit, ut citra eam statum suum genüs Aquilinum tot se-
culis tueri non potuisset. *Efficiens* Universalis Secunda stellæ sunt,
ut quarum influxu cessante, & ipsam Aquilam velut Causam par-
ticularem cessare oportet: Causa enim Causarum tuetur ea, qvæ
fecit, per ea, qvæ fecit. Idcirco movemur, quia moventur illa, su-
mus, quia sunt illa, sunt superiora quasi formæ conservatrices in-
feriorum monente Excell. Sperlingio in Scalig. Exercit. XVI. l. 5.
θ. 2. *Particulares Causæ* sunt Aqvilæ generantes utriusq;ve sexus
mas nempe & fœmina. Revera enim inter se discriminæ sexus
habere Aqvilas neminem negare posse censemus, cum Natura
certissimum ut in omnibus Animalibus perfectis, ita in Aqvilis
quoq; sexus statuit indicium: penem sc. in mare & testes, uterum
vero

verò in fœminis. Neq; externo qvō discerni sexus possit signo illas destitui, lagacismi Naturæ scrutatores deprehendere: Fœminas qvippè omnes in genere rapacium animalium corporis mole maiores pulchrioresq; ; at ingenio ferociores minusq; tractabiles; mares contra & minores & mansuetiores esse observarunt. Atq; hæ causæ sociæ à Deo Optimo Maximo ad suæ speciei individua producenda determinatae sunt. Ad suæ speciei individua producenda dicimus; ut enim homo non arborem, Leonem, canem aut lapidem, sed tantum hominem generat; Ita & Aqvila non Draconem, Accipitrem aut alius Naturæ avem, sed tantum Aqvilam speciei suæ conformem produceit. Hinc si contingit qvandoq;, ut, quod observant Physici ex rerum Africanarum Scriptoribus, accipiter cum Aqvila fœmina commisceatur, vel Aqvila mas cum lupa coëat, non tamen indè Aquila, sed deformè insolens ac speciem mutatis monstrum progeneratur. Quoniam verò ad caput Causæ ut redeamus, Aquila non ad viviparum, sed ad oviparum avium genus spectat, hinc non nisi mediante ovo Aquilam, tricenis illo incubans diebus, progenerat, cui præter Materiam ipsa pulli Forma inest, qvæ ut paucio ante diximus proxima & immediata fabricæ Corporis Aquilini causa est.

§. 9. Finis Primarius ultimus & absolutè universalis est Gloria Dei : Neq; enim sui aut hominum tantum Causa data Aquila, sed ut potissimum & æverga rōθες nempe diidi. Quidam dicitur, nay, dicitur ex hoc etiam plenaria ratione pervideantur, Deus exinde cognoscatur, ut Deus glorificetur & debitâ gratiarum actione afficiatur Rom. I, 20. 21. Nam ut rectè Scalig. Ex CGL. Sect. I. Omne quod est propter aliud est quam propter se excepto uno solo Deo. Omnia igitur propter illud unum sunt, quod non est propter aliud propter Deum sc. Neq; hoc absq; causa, Deus enim autem regnatur & unius regis deum uerō. Act. XVII, 25: nullo medio ad ipsum pertinente indigens, sed ut omnia fecit, sic conservat & gubernat ad responsum suum Prov. XVI, 4. i.e. ut cuncta humiliter respondant voluntati

& Cre-

& Creationi, idq; præsent, quod jubentur à suo factore. Fitis
secundarius sive secundum quid universalis est Homo Microcos-
mus & compendium universi, ejusq; salus. Sicut enim Corpo-
ra simplicia sunt propter misericordiam tanquam finem indigentia, & im-
perfectiora propter perfectiora; Ita totum hoc universum pro-
pter hominem est velut omnium perfectissimum ac nobilissi-
mum hujus etiam gratiâ ipsi celi conditi, sabbatum factum,
quoniam ob salutem Ejus homo Deus factus est, amplissimè didu-
centem Magistro subtilitatem Scaligeri c.l. Si ergo omnia propter
hominem condita facile apparet. & Aquilam hominum commo-
do progenitam. Cedit namq; ei in documentum, medicamen-
tum, multosq; alios præclaros usus. Atq; ut nonnullos in Me-
dicina solummodo celebres recensere usus liceat, tradentes
quosdam deprehendimus Autores, sanguinem Aquilæ per decem
dies potum cum oxymelite Epilepticos sanare; Alis pedibus sub-
iectis partum accelerandi vim inesse; Cerebrum in vini Cyathis
tribus epotum morbo Regio resistere, cum oleo inunctum o-
mnem capitum affectum sanare. Incontinentiam urinæ Aquilæ
linguam vi quadam occulta persanare, ac illam ipsam collo è
panno lineo suspensam summopere ad arteriæ asperæ vitia &
ad spiritus difficultatem & tussim facere, Galenus experientissi-
mus testis est. Neq; minores cordi Aquilæ quidam virtutes
assignare videntur, quando, cor illius impositum vino melleq;
& aromatibus conditum diebus septem, corio deinde lupino in-
volutum & gestatum, omne malum, morbos & feras amoliri, te-
stati sunt. Multa verò his ex Aquilini corporis partibus con-
fectis medicaminibus inesse vera, multa etiam falsa utraq; con-
cedentes manu, Experimentorum illorum fidem non penes nos,
sed alios Autores esse ultrò largimur, ad quos curiosum Lecto-
rem cum Aldrovando remittimus. Ista verò hâc saltem addu-
cere mente voluius, ut præclarissimorum paulò ante citatorum
usu aliqualis constet notitia, omnis tamen discutiendæ rei
veritas aliis relinqyatur.

S. IO. A Causis recto tramite ad Affectiones Aquilæ in-

B 2

trospic-

trospiciendas' devolvimus, quarum agmen *clangor* dicit, propriissima Aqilarum vox. Describunt autem clangorem ornithologi, quod sit grandis & inimicus planè auribus stridor ac strepitus, quô aliarum specierum avibus, imò ipsis Draconibus Aquila adeò terribilis redditur, ut eo percepto aufugiant, & in nidos suos, ac speluncas se recipiant, hocq; metu Aqilam Regem suum palam & agnoscant & venerentur. Evidem multi Plinii Autoritate ducti existimant, Aqilas nullam planè vocem edere, sed penè mutas aut vix Vocales esse; Verum non nisi de pullis Aqilarum id concedi potest, quorum linguam copiosus humor nimis humectat, & ad sonum efficiendum ipsumq; motum ineptum reddit, dicente Excellent. Sperlingio Zoolog. p. 316. Alii clangorem adeò Aquilis proprium non esse putant, ut similem quoque strepitum vulturibus, anseribus, gruibus, aliisq; verè convenire censeant; Verum dissimilis admodum aliarum avium clangori Aquilæ clangor est. Aquilam enim non leviusculum ut aliæ aves, sed penetrantiorum gravioremque clangorem fundere, æque certum est experientiâ, atq; eam avem esse.

§. II. Secundum in Affectionibus locum sibi vendicat *Generofitas*, quam Aquilæ convenire pluribus Argumentis manifestum reddi potest, quorum non postremum censetur, quod minus quam possit nidi violatorem castiget, dum alis tantum & unguibus verberet, rostro verò subiecto parcens, clementiâ nimirum ultionis rigorem temperans, eum non lædat. Neq; mino excelsa ejus ac generosissima indoles inde appetet, quod pullos genuinos à spuriis eò dignoscet, si videt ex sententiâ quorundam ipsos ungibus suis suspensos adversum solem inconnivis nihilq; nictantibus oculis intueri; Hoc ipso enim demonstrat, quam cupiat, refulgere indolem suam in prole, quamq; nolit ferrox Aquila imbellem progenerare columbam. Accedit, quod non cum quovis adversario congrediatur, sed cum eo duntaxat cuius devicti non possit ipsum pudere;. Hinc cervos, tauros & dracones maximæ molis bruta aggreditur. Cornicum contra provocantium ac infectantium temeritatem innatâ nobilitate,

dissi

dissimulat, ac insectari minimè desistentium insaniam generoso
contemptu vindicat, & ut est in proverbio muscas thripasq; ad-
spicit quidem, sed non captat vel aucupatur. Etcùm noctuam,
maxima alitum pars vel tetrore vel novitate percita involet, so-
la Aquila minimè id suam decere Majestatem rata, ipsius specta-
culo non movetur. Tandem & illud de Aquilæ generositate te-
statur, quod cadavera non attingat. Unde juxta B. Dn. Sper-
ling. Zool. p. 319. Vultures intelligendi sunt, aut Aquilæ vultu-
rinæ aut Percnopteri Aquilæ degeneres cum vel in sacris, vel in
profanis scriptis Aquilæ cadavera sectari dicuntur.

§. 12. De Bellicositate Aquilæ, quam tertio inter Affectio-
nes loco collocamus, facile constare potest ex illis, quæ jam jam
diximus de pugna cum cervis, tauris & draconibus. Nunc ad-
dimus, quod quandoq; plus calliditate quam viribus in certa-
mine suo juvetur Aquila. Tauros quippe, teste Äliano, ad fu-
gam allicit crebris acerrimisq; plagis, quas ex insidiis advolans
rostro ipsis infligit, et ubi eos ad declivem locum devenisse
conspicit, explicatis in orbem alis oculos eorum quatit, & sic non
videntes, quæ ante pedes sunt, præcipites agit. Non dissimili fraus
de in cervos uti Aquilam Plinius refert. Insidere nempe Aqui-
lam cornibus cervi, collectumq; intra pennas pulverem in hujus
oculos excutere, ut excoecatus se alicundè det præcipitem. Qvan-
tâ astutiâ utatur erga testudines, non quidem ut eas devincat, sed
tamen ut carnem earum fruatur, Äschyli casus docet, in cuius al-
bicantem calvariam saxum eam esse rata, dum demisit testudi-
nem, evidens fecit quibus artibus testam soleret frangere, ut cara-
ne frueretur. Erasmus Rotero damus in Adagiis Chiliade. 2.
Cent. 9. Adag. 77. p. 546. refert, Aquilam primitus testudinem
dolis ad subeundam mortem pellexisse, dum persuaderet illi, fu-
turum, ut suâ Operâ volandi artem perdisceret; Atq; hâc sp
sublatam in altum, dejecisse in saxum, ut ipsius calamitatem ver-
teret in suas delicias. Verum hâc magis Poëtica sunt, quam
Physica.

§. 13. Bellicositatem in ordine affectionum excipit visus

B 3

acu-

*acutissimus quo pleraq; animalia ita superat, ut vix ullum eorum
tām cernat acutum, quām aut Aquila aut serpens Epidaurius.
Nam non tantum solis radiantem faciem irrotoris ac nihil no-
xæ patientibus oculis intuetur, sed & longissimè à se distantes pi-
sciculos in profundo maris, aviculas ita imā aëris superficie, lepo-
res sub fruticeto & virgultis latitantes, proximorumq; sibi vena-
torum oculos fallentes clarissimè conspicit.* Quam in reī pul-
chrè Augustinus l. 2. de Morib. Manich. c. 250. Sol iste, inquit,
quo vēnē nihil inter visibilia pulchrius invenitur, nostros dum
fauciat & obtenebrat oculos, Aqvilonos vegetat inspectus; in
eandem sententiam Aurelius Augustinus, *Oculus*, inquit, Aqvi-
læ multo qvam noster est brevior, eo tamen ipsa sublime ita yo-
lans, ut à nobis tantâ luce difficile cernatur, latenter sub frutice
lepusculum, sub fluctibus nantem pisciculum videat. Huc
haud immerito istud Baptistæ Mantuani Alphonsi l. 2. spectare
videtur

— Ut intrantum noxas & nomina fixit
Divino clarum ingenio, visuq; potentem
Perspicuo, cui non Aquilæ, quæ pignora soli
Objiciunt, non se valeant componere Lynces.

§. 14. Succedit *Volatus* Aqvilæ, quem & altissimum & ve-
locissimum agnoscimus. *Altissimum* quidem cùm ex avium ge-
nere nulla sit, quæ Aquilâ sublimius se efferaet. Quod vel sola
Aquilæ habitatio docere nos potest, quam in editissimis monti-
um verticibus sibi seligit ex quib⁹ si quis prospiceret nubes ipsas
infra se videret. Undè ratio fortè aliqua reddi posset, cur Ve-
teres opinati fuerant, solam Aquilam fulmine non percuti, quod
scil. supra ipsas nubes, in quibus fulmen generetur, volando se
evehat. Nec dubium est, quin ob altissimum hunc volatum so-
la Aquila pullos suos supra alas gestet & in humeris (quem
Aqvilæ morem Deus Opt. Max. suæ quoq; Paternæ Providentiae
vendicat Exod. XIX. vers. 4. Deut. XXXII. 11. 12.) quia nihil ha-
bet, quod metuat, nisi sagittas, cum aliæ aves pullos suos ungvi-
bus portent, quandoq; videm metuant altius volantes. Causa
autem

autem adeò alti volatus est constitutio cum pennarum , quæ in
Aquilâ admodum densæ sunt, tūm Corporis , quod in respectu
ad ^{pennas} corpus valde exiguum est, ut sic eò sublimius evchi possit. E-
leganter igitur Apulejus l. i. Florid. Postquam, inquit, nubium te-
nus altissimè se sublimavit, alis erecta, totum istud spatiū, quo plui-
tur & ningitur, ultra quod cacumen nec fulmini, nec fulguri locus est,
per volando absolvit, & in ipso, ut ita dixerim, aetheris solo & fasti-
gio hyemis habitandi fixit sedem. Hinc sit ut à Poëtis passim vñ-
nēt̄ vel altivolans vocetur; Quin ob hoc ipsum etiam Aristoteles Hist. l. IX. c. 32. homines solam avium Aquilam divinam
credere scribit. Atq; indè non paucæ ortæ fuerant fabulæ de
Aquila in sinu Jovis recumbente, & fulminum administrâ, ut &
de elevatione ejus ad ignem Elementarem , vel ad ipsos vicini
solis radios. Hinc Romani Aquilam è rogo Cæsarum , ut eo-
rum animas in celum deferrent, emittere solebant referente Di-
one l. 56. in Augusti funere his verbis; Et rogus consumptus est,
ex quo evolavit Aquila ejus animas in celum ferens. Herodia-
nas l. 4. suum adjicit calcum, inquiens: simul cum (subjecto)
igne ascensura in ætherem Aquila dimittitur, quam è Terra in
Celum Principis animam deferre Romani credunt. Proindè
in L. Aurelii veri numismate An. Orb. 4131. Iesu Christi 169. ex-
cuso, alterâ parte impressa est Aquila ; alterâ rogus hâc in-
scriptione additâ: CONSECRATIO S. C.. Et in innumeris vete-
rum numis ab una parte Imperatoris effigies , ab altera Aquilæ,
cui insidet Imperator eadem inscriptione, cernitur expressa. I-
mò mortuis Imperatoribus mos vetus erat, fingere & pingere
illos Aquilæ insidentes. Indè factum, ut si Rex aut Princeps A-
quili vehi se somniaret, fatale id ipsi esse mortemq; portendere
certò pervasum haberetur. Non incongruum fortè erit hâc in-
serere incongruum illud responsum, quod Arabibus narrantibus
apud Damarem Besar, Jazidi filius Poeta cœcus rogatus, si scil.
Deus ei optionem daret, ut fieret quodvis Animal, quodnam es-
se eligeret? dedisse fertur: Alokab id est Aquilam se electurum,
quia degat in locis feris & bestiis omnibus inaccessis, & feris eti-

am a.

am avibus occursum ejus fugientibus. Convenientius respon-
so hoc fecit pia antiquitas Christiana, quando Aquilæ imaginem
ac titulum assignavit Johanni Evangelistæ, quia uti Aquila reli-
quis avibus volat altius, rectò intuitu solem adspicit, atq; eosq;
se effert, ut celum petere, illudq; contingere videatur; Ita Jo-
hannes assumptis sanctæ contemplationis pennis, ad Dei verbum,
ipsum solem Justitiae mentis oculis conversis elevatus fuit, eoq;
ascendit, ut nullus Mystica celestiaq; Dei dogmata Johanne ac-
curationi indagine perscrutatus fuerit, adeò, ut si Augustino te-
ste, altius de Deo locutus esset, cum diceret in Principio erat
verbum, nemo hominum intelligere potuisset.

§. XV. Non minori autem *Velocitate* quam altitudine
volatum suum Aquila exequitur. Tantâ enim perniciitate ad
rapinam properare dicitur, ut ultra momentum temporis vix
consumat in descensu ex summâ altitudine ad conspectam desu-
per prædam. Quam sublimis enim sursum rectâ tendit viâ, tam
velox jaculi instar recta itidem fertur via, ut cæteras omnes aves
superet; Peculiare sanè & eximium Aquilæ, quod ipsa sola rectâ
viâ non obliqua, ut ceteræ, sursum feratur, deorsum item uni-
co impetu instar jaculi descendens sese præcipitet, neq; hinc vel
inde ut reliquæ inclinet. Pindarus, multus admodum in lau-
dibus Aquilæ canendis, mirabilem ipsarum perniciatem adum-
braturus, fabulam commentus est, qua refert Jovem, cum vellet
maximè mediæ habitabilis orbis partem certâ measurâ depre-
hendere, duas pari velocitate Aquilas, unam ab Oriente, alte-
ram ab occidente emisisse; Illas verò utrinq; pari pernicitatis
contentione usas convenisse Delphos & idcirco in rei memoriam
Aquilas aureas in templo Apollinis binas consecrasse. Qvæ Fa-
bula ut ut probandam non probet rem, nihilominus tamen mi-
trificè illustrat, ac in aprico ponit, plus quam celerrimo Aquilas
iter suum cursu conficere. Hinc in Sacris profanisq; Scripto-
ribus non infrequens est, ut quando eximia in rebus conficien-
dis celeritas describi debet, locutionis genus petatur à *Velocita-
te Aquilinâ*. Hanc, imò hâc majorem David Sauli tribuit & Jo-

mathæ

nathæ 2. Sam. I, 23. Jeremias Babyloniis cap. IV, 13, c. XLIX, 49.
Job irrequieto motu præterfluentि vitæ humanæ temporи. cap.
IX. 26. Homerus Achilleo hastæ jactui, quem ait αἰετὸς ὄμοι
ἔχειν ὃς θ' ἀυτανδέλεις Θεοὶ ὄκνοις Θεοὶ πετεηνῶν i. e. Aquilæ im-
petum habere, quæ simul fortissima & celerrima alitum est: Op-
pianus l. 1. de Venat. Venatoribus quando canit:

Aquila æthereas pennis pernicibus auras
Sulcans æquarit sola.

Ob hunc Aquilæ vehementissimum & præcipitem volatum A-
quilo ventus nomen ab Aquila accepit, sicut & indè proverbium
ortum est: *Aquilam volare doces*, quod ejusdem sensus est cum
illo: *Delphinum natare doces*: Quia quod Delphinus est inter pis-
ces id Aquila est inter volucres. Huc apprimè quoq; Scaligeri
spectare verba videntur. ab Excellentissimo Dn. Sperlingio Zool.
p. 315. adducta: *Tam sublimis volat Aquila, tam indefessa pertina-
cia ut sub se omnes alias despiciat volucres, tum robore, pondere, im-
petu nulla ei par esse potest*. Non verò omni tempore pernicissi-
mum instituit volatum, sed illo solummodo, quo nulla corporis
pars morbo languida vexatur. Generationis, incubatus, pullo-
rumq; nutricationis tempore, ob negatum à Natura cibum, ob
pennarum inediâ tabescientium, omniumq; corporis partium
macie penè confectarum affectum, minus perniciitate atque vo-
landi vi valet.

§. 16. Annumerare Affectionibus Aqvilæ possumus ejus vi-
vacitatem, quâ adeò ceteris avib; præstat, ut indè Occasio data sit
Proverbio: Aqvilæ senectus, Alaudæ juventa. Interim fidem supe-
rat, quod plerisque olim creditum est, Aquilam senio confectam
ad juventam quasi redire. Si enim dicatur, Aquilam in ignem sub
cancavo Lunæ evolare, ibique accensam in mare procidere, ibiq;
exploriri quasi & innovari, Non-Enti tribuitur Operatio. Ignem
enim sub concavo Lunæ in non-Entium classem referendam esse
solidè jamdiu demonstravit Excel: Sperling. Institut: Phys. p. 469. Si
verò ita dicatur rejuvenescere Aquila, quod nimiam aduncita-

C

tem

tem rostri allisione ad Saxum propellat, id dicitur, quod non di-
cendum modò, sed & probandum fuerat. Quapropter expedi-
tissima Sententia est, Aquilam nunquam ex seniore fieri juvemus,
sed excutere tantum antiquas detritasq; penas & novis in-
ca-
tum vicem succrescentibus quodammodo renovari. Quod
ipsum non tantum in Serpentibus senectam exuentibus, sed in do-
mesticis quoque avibus quotannis fieri observamus. Atq; de hac
renovatione intelligi potest, quod ex Psalm. 103. communiter ad-
duci solet. Quamvis si rectè attendamus, non necesse sit, ut statua-
mus, in eo loco renovationem tribui Aquilæ, cum sententia pla-
nissima hæc videatur esse: Deus ita renovabit, ita revirescere fa-
ciet vires tuas, ut possis comparari cum Aquila, quod ad visus
integritatem, agilitatem Corporis, vigorem animi, membro-
rumquæ robur attinet. Quantaeunq; ergò Aquilæ sit vivacitas,
tanta tamen non est, ut à morte præservare eam possit. Utrum ve-
rò sola aduncitas rostri cum incremento annorum magis magis-
quæ accrescens, cibiq; assumptionem prohibens mortis causa sit,
& sic mortis genus efficiat violentum magis per famem, quam
Naturale per defectum humidi radicalis, non immerito dubi-
tamus.

§. 17. Cognitionem Vultur cum Aquila habere dicitur, ob
aliquas Naturæ dotes, utriq; datas, maximè ob altissimum vo-
latum acerrimumquæ visum, quo utraque avis pollet. Pictura A-
quilæ in Palatiis Principum Romani Imperii non tam cognatio-
nem habet, quam ipsas Aquilæ virtutes uno intuitu exhibet. Qua-
re ob insignes Naturæ dotes unica præ omnibus volucribus A-
quila tanto perè dignata fuit, ut illius typus illorum insigniis in-
scriberetur. Hinc Cesarum sive Imperatorum insigniis Aquila
biceps insculpta ad significandum Imperatorem tam spiritualia
quam temporalia gemono capite ostensa defendere debere. Mar-
shionibus Brandenburgensibus Aquila item pro insigni est expan-
sis alis, pedibus divaricatis. Borussia Duces usupant Aquilam Co-
ronam, rostro & pedibus colore luceo, lingua verò rubra cum

trifo-

trifolēis luteis in campo albo & ejusdem coloris Litera S
quam fert in pectori.

§. 18. Tandem ~~est~~ *avilatia* Aquilæ consideranda nobis est. Hanc nonnulli universalem statuunt ab Aquila geri, erga omne genus non avium modò, sed & reliquorum animantium, eamq; post mortem etiam Aquilæ usq; adeò restare, ut pennæ Aquilinæ consumant pennas anserum, aut columbarum, si illis permisæ fuerint. Verum universalem Antipathiam Aquilæ non esse cum Cl. Sperlingio Zool. p. 315. indè probamus, quod plures aviculas ex quadam fermè liberalitate alit, ubi scilicet exsatiatata ipsa fuit, & ex copiolo venatu aliquid superest, quodque ferre eas optimè potest, nec nisi fame pressa in eas sœviat. Hæc autem levities *avilatia* propriè dicta, seu innatum aliquod & occultum odium non magis dici potest, quam appetitus gallinæ, quô fertur in hordeum, equus in avenam, homo in panem. De consumptione pennarum aliarum ab Aquilinis, quod dicitur, fabula est. *Pennæ Aquilinae*, ait Excell. Dn. Sperlingius cit. loc duriiores densiores & corrupti minus obnoxiae sunt. *Hinc superstites manent, ceteris corruptis.* *Sicut cannabis cum lana contexta consumere videtur lanam.* Sed cum durior sis, superest eà corrupta. Interim non negandum est, cum aliquibus animantibus præcipuè cum gruibus, oloribus & draconibus vatinianum & irreconciliabile odium Aquilæ intercedere, non ex manifestâ quædam, sed occultâ Qualitate proveniens. Et tantum
hac vice.

SOLI DEO GLORIA

Rex Aquila est avium, naturæ maxima dona
Præripuit reliquis arte favente Dei.
Hinc fuit in precio semper, quia Juppiter ipse,
Fabula si vera est, hanc sibi legit avem.
Symbola bellorum formans animare timentes
Novit, dum monstrat fortia rostra Viris.
Alas expandit, dum pleno robore cordis
Armat eas, oculis fulmina dira vibrat.
Nuncia victori denunciat optima semper,
Si modò mens Aquilæ militis usque manet.
Cæsar is atq; Ducum suprema Insignia pandit,
Signum Aquilæ, narrans splendida facta Ducum.
Hæc thesibus doctis HELV VIGIUS ordine cenlet,
Ingenii vires artis amore probans.
Perge bonis avibus scrutando dicere verum
Ut Magnis Aquilis complacuisse queas!
Et Tibi de cœlo benedicat Numinis ardor,
Ut studiis profis semper ubique Bonis!
felicioris omnis ergo

f.

Johannes Deutschmann/ D.

Ad

Ad Eruditissimum Juvenem ,
JOACHIMUM ERNESTUM
HELWIGIUM,
Philosophiæ Canditatum,
De Aquilâ publicè disputantem.

Quamvis de minimis nec docta scientia sor-
det ;

*Splendidius tamen est , nomina summa
dare .*

Quid iurvat, exiguâ cornicibus arte probari,
Cùm possis aquilas inter habere decus ?

Neglige plebejam, HELVIGI doctissime, tur-
bam ,

Deq; avium laudis culmina rege pete .

Ausibus omen adest. Volucres aquila anteit o-
mnes :

Ingenio reliquo stu superare potes.

Otho Prætorius ,
Sereniss.Elector.Saxon.Histo-
riographus, Prof. Publ. & Fa-
cult. Philos. Decanus.

ENodas aquilam nobis pullosque rapaces:
Hæc volucrum Rex est pennigerique gre-
gis.

Maxima tu tentas, & scandis ad æthera cœli;

Maxima tentantem præmia magna manent.

Michael Wendelerus, D.P.P.

HELVVIGE, doctum thema, quo de disse-
ris,

Prodit satis dotes tui ingenii & indolis
Laudabilis. Maëte hisce morum laudibus
Et eruditio[n]is! Harum perbrevi
Brabea digna Te sequantur, comprecor!

Constantinus Ziegra/D.P.P.

VIRO JUVENI

Moribus & doctrinâ politissimo

Dn.Joch.Ernesto Helvvigio Berol.

publicè Respondendo dispu-
tatu[re].

O Diego, qui pro mōre cupit Phaëtonis in-
altum

Tendere, cūm desit qvæ yehat ala viam.

Tu

Tu sapis Helvigi melius. Qvia mente politâ
Præditus ascendis pulpita docta virûm.
Persequeris validis Musarum pabula pennis
More Aqvilæ; laudem non procul esse liquet.

gratulatur

M. Johannes Fabricius,
Wittebergensis Diaconus.

Eximio Dno. Respondenti

Amico suo charissimo:

EN! aquila alta petit, figens sua lumina in orbe,
Helvigi Phœbi culmina summa petit.

In fidem benevolentiae minimè mutabilis dabant l. mq;

M. Simon Fridericus Frenzelius,
Facult. Philos. Adjunct.

Dum mores Aquilæ superantis in æthere mon-
stras,

Venturam laudem Te superâsse probas.

Felix iste labor, quem concitat ardor habendi
Famam cum famulâ laude virûm comite.

Mitte soli tenebras, nec solem despice solus;
Sed sis more Aquilæ versus ad astra Poli.

M. Heinricus Pladecius,
z. L.

Sum

Summa petunt Aquilæ. Tu summa cacumina
mentis

Exeris, Et genio differis apta Tuo.
Rex Aquila est Avium. Si scandere sidera pergas
Regia tunc studiis Musa trophœa feret.

gratulabatur

Georgius Blanckenhagen /

Geigehest du nach Kunst! Es weiset ja dein Strei-
ten

Der Adler bringt dier Sieg. Recht! denn ein
Adler kann
Nicht zeugen eine Taub. Ich weiß du wirst ein Mann/
Der mit dem Palmen-Reiß wird an die Sternen schrei-
ten.

Dem Herren Uhrheber zu ehren
schreibe dieses glückwünschend diese
wenige Zeilen auff

Benjamin Thüselius,
Von Ruppin aus der
Mittel-Märk,

F I N I S.

430,62